

Solunska izjava pravoslavne in katoliške teološke skupine sv. Ireneja

Delovna skupina sv. Ireneja, ki jo sestavljajo predstavniki pravoslavne in katoliške veroizpovedi, se je sestala v času od 13. do 17. novembra 2013 v prostorih cerkvene visokošolske akademije v Solunu v Grčiji in tako obeležila 10. obletnico svojega delovanja. Srečanje je vodil katoliški sopedrednik delovne skupine, škof Gerhard Feige iz Magdeburga, predstojnik komisije za ekumenizem pri Nemški škofovski konferenci. V začetku srečanja je bilo mesto pravoslavnega sopedrednika izpraznjeno, saj je bil dosednji pravoslavni sopedrednik metropolit Youhanna (Yazigi), poglavar metropolije antiohijske grške pravoslavne skupnosti v Zahodni in Srednji Evropi antiohijskega pravoslavnega patriarha, ki ima sedež v Parizu, imenovan za grškega pravoslavnega patriarha za Antiohijo in celotnega Vzhoda. Za njegovega naslednika v predsedstvu delovne skupine sv. Ireneja je bil soglasno imenovan nadškof Job (Getcha) iz Telmessa (današnje mesto Fethiye v Turčiji, op. prev.), bodoči¹ nadškof eksarhata pravoslavne skupnosti ruske tradicije v Zahodni Evropi, ki je del ekumenskega patriarhata in ima sedež v Parizu. Nadškof Job, dolgoletni član delovne skupine, je imenovanje sprejel.

Odprtja srečanja se je udeležil generalni vikar pravoslavne metropolije v Solunu, arhimandrit Stephanos Tolios. Dne 15. novembra se je srečanja udeležil tudi metropolit Elpidoforos iz Pruse (današnja Bursa v Turčiji, op. prev.), ki je navzočim prenesel želje in blagoslov ekumenskega patriarha Bartolomeja. Na ta dan je delovno skupino obiskal tudi metropolit Antimos iz Soluna, ki je navzoče tudi osebno pozdravil. Letošnje srečanje je bilo posvečeno pogovoru o odnosu med zgodovino in teologijo,

¹ V času prevajanja tega članka je Job (Getcha) že nadškof eksarhata ekumenskega patriarhata pravoslavne skupnosti ruske tradicije v Zahodni Evropi.

razumevanju konciliarnosti in primata v sodobni teologiji, predvsem v delih Yvesa Congarja in Oliverja Clémenta kot tudi o pravoslavnih odzivih na 2. vatikanski koncil, še posebej na koncilski dokument *Lumen gentium*. Delovna skupina je predstavljene prispevke in pogovore strnila v naslednje teze:

Zgodovina in teologija

1. Krščanska vera ni mogoča brez odnosa do zgodovine, saj se je razodetje Boga v Jezusu Kristusu zgodilo v točno določenem času v zgodovini. Božje odrešitjsko delovanje človeka se dogaja glede na čas in prostor in je torej vpeto v človeško zgodovino. Zato lahko trdimo, da zgodovina določa tudi samorazumevanje Cerkev, njeno teologijo in oznanjevanje.
2. Čeprav so dogme zavezujoči členi vere Cerkev, so zgodovinsko pogojene, kolikor so odgovor na nek določen izziv v zgodovini, ki je dan v konkretnem okolju in jeziku. Tako je moč reči, da so dogme tako formalno kot vsebinsko omejene, saj ne morejo biti dokončni odgovori na vprašanja, na katera skušajo odgovoriti in jih razložiti.
3. Cerkvna zgodovina ni pomožna veda teologije, ampak ima eminenten teološki pomen. Zgodovine Cerkev ne smemo idealizirati, niti ne sme postati prostor brezobzirne kritike Cerkev. Zato naj bodo zgodovinske raziskave namenjene odkrivanju zavzetosti kristjanov, vključno s škofi in teologi, da sledijo evangeliju oziroma odkrivanju dejavnikov, ki so ga – zavestno ali ne – izkrivili.
4. Pri raziskovanju vzrokov cerkvenih razdorov in njihovih posledic naj se ne osredotočimo le na teološka vprašanja, ampak upoštevamo tudi zgodovinske, socialne in kulturne dejavnike. Cerkvno-zgodovinske raziskave naj ne podležejo skušnjavi upravičevanja zgodovine lastne Cerkev, ampak naj si prizadevajo za razumevanje edinstvenosti drugih tradicij.
5. Raziskave cerkvene zgodovine in zgodovine teologije so brez predsodkov ponudile nove poglede na kontroverzna vprašanja, ki so vodila do cerkvenih razdorov in so razdvajala Cerkev ter pripomogle k izboljšanju odnosov med Cerkvami. Konkretni primeri takšnih raziskav so razrešitev kristoloških nasprotij na efeškem (431) in kalce-

donskem koncilu (451), ponovno ovrednotenje shizme iz leta 1054, skupna izjava katoliške in luteranske Cerkve o upravičenju ter skupna predstavitev zgodovine reformacije v dokumentih Mednarodne komisije luteransko-katoliškega dialoga, objavljenih leta 2013. Ti primeri dokazujejo, da so zgodovinske raziskave lahko koristne za »ozdravitev spomina«.

6. Rezultati cerkveno-zgodovinskih raziskav lahko v Cerkvi obrodijo več sadov, če so sprejeti na vseh ravneh Cerkve in ne samo med strokovnjaki: sprejmejo naj jih tako vodstvo Cerkve, teološki nauk in teološka znanost kot tudi župnije in samostanske skupnosti.

Konciliarnost in primat v sodobni teologiji

7. Zgodovinska in sociološka dejstva nemalokrat problematizirajo vsakdanje razumevanje Cerkve. Zato je v duhu zgodovinskih dejstev treba spremeniti razumevanje Cerkve. Izsledki takšnega početja se lahko odražajo v našem razumevanju primata in konciliarnosti ter lahko privedejo do položaja, ko morata te pojme na novo ovrednotiti obe strani v dialogu.
8. Resnici se lahko približamo samo tako, da poslušamo evangelij in druge krščanske tradicije. Tukaj opažamo dve ekleziološki težnji: težnjo po konciliarnosti na Vzhodu in težnjo po primatu na Zahodu. Ti dve težnji nista povsem nezdružljivi, ampak lahko soobstajata v kreativni napetosti in ustvarjata prostor legitimne mnogoterosti. Niels Bohr je dejal: »Nasprotje resnične izjave je neresnična izjava, toda nasprotje globoke resnice je lahko tudi druga globoka resnica.«
9. Ponovna vzpostavitev polnega občestva katoliške in pravoslavne Cerkve na obeh straneh terja okrepitev konciliarnih struktur in prenovljeno razumevanje univerzalnega primata, ki je v službi skupnosti lokalnih Cerkva.

Pravoslavni odzivi na 2. vatikanski koncil

10. pravoslavna skupnost na splošno pozdravlja 2. vatikanski koncil kot pozitiven korak v smeri konciliarnosti. Kljub temu pa pravoslavna stran meni, da se je koncil prehitro ustavil, saj ni na novo premisli

dogem 1. vaticanskega koncila o papeževem primatu in papeževi nezmotljivosti.

11. Ob branju *Lumen gentium* se je pravoslavnim vernikom zastavilo vprašanje o razmerju med papeževo nezmotljivostjo in nezmotljivostjo Cerkve. Pojem nezmotljivosti je moč narediti bolj razumljiv, če upošteva karizme vseh cerkvenih udov. V tem duhu *Lumen gentium* kaže na teologijo občestva, ki vprašanje nezmotljivosti postavi v okvir celotnega božjega ljudstva in občestva škofov.
12. Drugi vaticanski koncil je pripomogel k temu, da so pravoslavni teologi pričeli razmišljati o vprašanjih, ki so se takrat porajala v njihovih Cerkvah, in da se je začel uraden dialog med pravoslavno in katoliško Cerkvijo.

V pravoslavno-katoliški delovni skupini sv. Ireneja je 26 teologov, 13 pravoslavnih in 13 katoliških teologov, ki prihajajo iz Evrope in ZDA. Delovna skupina je bila ustanovljena leta 2004 v Paderbornu (Nemčija). Doslej se je srečala v Atenah (Grčija), Chevetogneju (Belgija), Beogradu (Srbija), na Dunaju (Avstrija), v Kijevu (Ukrajina), Magdeburgu (Nemčija), Sankt Peterburgu (Rusija) in Bosi (Italija). V Solunu je delovna skupina sklenila, da se bo leta 2014 srečala na Malti.

Christliche Osten 2014/5, prevedel:

Jani Šumak